

مجموعه مقالات

اولین کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی

«مسکن و بافت»

۲۸ و ۲۹ اردیبهشت ۱۳۸۹

«ابعاد فضایی - مکانی سکونتگاه‌های روستایی»

تدوین: دکتر محسن سرتیپی پور

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
سپتامبر ۱۳۸۹

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی

سرشناسه: کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی: مسکن و بافت (نخستین: ۱۳۸۹: تهران)
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی: مسکن و بافت / ۲۸ و ۲۹ اردیبهشت ۱۳۸۹: ابعاد فضایی - مکانی سکونتگاه‌های روستایی: تدوین: محسن سرتیپی پور.

مشخصات نشر: تهران: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، معاونت بازسازی و مسکن روستایی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: سی و شش، ۸۱۲ ص: جدول، عکس، نمودار.
شابک: ۸۳۰۰۰ ریال، ۲-۲۷-۶۶۷۲-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

عنوان دیگر: ابعاد فضایی - مکانی سکونتگاه‌های روستایی.
یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۱۰-۸۱۱.

موضوع: عمران روستایی - ایران - کنگره‌ها.

موضوع: مسکن روستاییان - ایران - برنامه‌ریزی.

شناسه افزوده: سرتیپی پور، محسن، ۱۳۳۹ -، گردآورنده.

شناسه افزوده: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، معاونت بازسازی و مسکن روستایی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ / ۸۸۰ ک ۹ / ع ۸۸۰ / HN / ۴۹

رده‌بندی دیویی: ۳۰۷ / ۱۴۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۱۴۸۲۲۹۸

مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی: مسکن و بافت

محور تخصصی: ابعاد فضایی - مکانی سکونتگاه‌های روستایی

تدوین: دکتر محسن سرتیپی پور

هیئت علمی و عضو هیئت پژوهشی معماری روستایی دانشگاه شهید بهشتی

ناشر: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

ویراستار: بهنام اسماعیلیان

صفحه‌آرا و طراح جلد: علی اعرابی

ترجمه مقالات انگلیسی: مجتبی صفی‌پور رشوانلو

اجرای صفحه‌بندی: فرشید اعرابی، پگاه خداکرمی / لیتوگرافی، چاپ و صحافی: پلیکان

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۰ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۷-۲۷-۶۶۷۲-۹۶۴-۹۷۸ / بها: ۸۳۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مربوط به این کتاب محفوظ و متعلق به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می‌باشد

تهران - خ دکتر فاطمی - شماره ۲۷۱ - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۹۱۳

تلفن: ۸۸۹۸۴۴۷۷ - (۰۲۱)

دورنگار: ۸۸۹۸۴۵۳۷ - (۰۲۱)

نشانی سایت: www.bonyadmaskan.ir

صحت علمی مقالات بر عهده نویسندگان است.

پیشینه برنامه‌های رشد و توسعه کشورها نشان می‌دهد که اگر گروهی از نظریه‌پردازان توسعه و برنامه‌ریزان آگاهانه یا از سر غفلت نقش چندانی برای روستاها در برنامه‌های توسعه قائل نمی‌شدند، اما اکنون پس از چند دهه آزمون و خطا تقریباً همگان به اهمیت و نقش آن در پیشرفت ملل و جوامع و به اجماع رسیده‌اند. روستاهای ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و چه بسا به دلیل جغرافیای خاص کشور از نقش بیشتری نیز برخوردار باشند. همین اهمیت باعث شده تا ایران طی سه دهه اخیر از پیشگامان عمران روستایی در میان کشورهای جهان باشد.

تأمین مسکن مقاوم و بازسازی پس از سانحه و ایجاد شرایط محیطی مناسب در روستاهای ایران از جمله برنامه‌ها و اقدامات مهم دولت در سه دهه اخیر و موضوعی است که مورد تقاضای هموطنان روستایی بوده است. اقدامات انجام شده در این زمینه نیز بی‌شمار بوده و آثار آن بر کسی پوشیده نیست؛ به طوری که با اقداماتی که در برنامه پنج ساله پنجم (۱۳۹۰-۱۳۹۴) پیش‌بینی شده تا پایان این برنامه، همه واحدهای مسکونی روستایی نوسازی و طرح‌های و بهسازی برای همه روستاهای کشور تهیه خواهد شد. این گونه اقدامات عمرانی که در چارچوب برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و عمرانی صورت می‌گیرد از ضرورت‌های حیاتی راهبردهای توسعه است. تجربه نشان داده هموار کردن مسیر کار و به‌کارگیری روش‌های مناسب برای حل مشکلات پیش روی فقط منوط به حمایت و پشتیبانی مالی، اعتباری و مهندسی نخواهد بود؛ بلکه آموزش و مشارکت علمی و استفاده از مشاوره و آراء و اندیشه‌های متفکران و متخصصان می‌تواند در یافتن راه‌حل‌های مناسب کارگشا باشد. به همین دلیل دستگاه‌های مرتبط با توسعه روستایی اغلب در کنار این اقدامات در پی اطلاع و آگاهی از مبانی و موازین جدید علمی و برنامه‌ها، طرح‌ها و اقدامات نوین اجرایی هستند تا اولویت‌ها و اهداف توسعه محیط‌های روستایی را با آگاهی از آن‌ها پیگیری کنند. در کنار موارد فوق اطلاع از تجارب دیگران یا راه‌حل‌ها و طرح‌های خلاقانه آن‌ها می‌تواند ضمن الهام‌بخش و راهگشا بودن زمینه تبادل و انتقال دانش و فن را نیز فراهم کند.

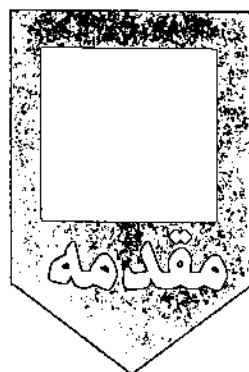
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با علم به این موضوع و با نگرشی جامع که دربرگیرنده همه ابعاد مؤثر در ارتقای کیفیت فضایی مسکن و محیط روستایی باشد و با درک ضرورت بازنگری و نقد اقدامات انجام شده و فراهم کردن زمینه مباحث علمی اقدام به برگزاری اولین کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی کرده است. برای این منظور با کمک دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، صنعتی شریف، علم و صنعت و شیراز، شورایی علمی متشکل از اندیشمندان دانشگاهی و متولیان اجرایی تشکیل شد. این شورا پس از بررسی جوانب موضوع به این نتیجه رسید که هفت محور تخصصی برنامه‌ریزی و طراحی مسکن، برنامه‌ریزی و طراحی بافت، برنامه‌ریزی و مدیریت سوانح، ابعاد فضایی - مکانی، مدیریت فناوری ساخت، سازه و مصالح، و نظام حکمروایی روستایی برای کنفرانس در نظر گرفته شود. با فراخوان‌هایی که در این زمینه انجام شد؛ گروه قابل توجهی از متخصصان، دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان داخلی و خارجی از کشورهای هند، بنگلادش، ترکیه، آلمان، پرو، آمریکا، هلند، انگلیس به مشارکت با دبیرخانه کنفرانس پرداختند. استقبال و همکاری استادان دانشگاه، پژوهشگران، دانشجویان، دستگاه‌های اجرایی و کارشناسان مسائل توسعه و عمران در زمان برگزاری کنفرانس و مشارکت فعالانه آن‌ها در کارگاه‌ها و مباحث روستایی، برکات علمی فراوانی به دنبال داشت و بر دلگرمی بیشتر این نهاد برای خدمت به هموطنان روستایی و تلاش بیشتر در انجام وظایف این نهاد تأثیر بسیار مثبتی به جا گذاشت.

اکنون مجموعه مقالات تخصصی ارائه شده به کنفرانس که ادبیاتی غنی در زمینه مباحث توسعه و عمران کالبدی روستایی محسوب می‌شود در قالب هشت جلد تدوین، تنظیم و به زیور نشر آراسته شده است. این مجموعه شامل هفت کتاب در هر یک از محورهای تخصصی کنفرانس و یک کتاب شامل مجموعه مقالات انگلیسی است که توسط میهمانان خارجی و هموطنان داخلی ارائه شده است. امید است که مقالات این مجموعه بتواند در ارتقای آرا و نظریه‌ها و اقدامات عملی توسعه مسکن و محیط روستایی و همچنین گسترش فعالیت‌های توسعه‌ای - تولیدی در روستاهای میهن عزیزمان مؤثر واقع شود.

لازم می‌دانم تا تشکر صمیمانه خود را از استادان دانشگاه، پژوهشگران و صاحب‌نظرانی که این نهاد را در برگزاری مطلوب کنفرانس یاری کردند و اسامی آنان در صفحات بعد آمده است، اعلام کنم. همچنین مراتب قدردانی خود را از دکتر محسن سرتیپی‌پور دبیر علمی کنفرانس و همکاران ایشان در دبیرخانه علمی و معاونان بنیاد به خصوص مهندس عزیزالله مهدیان معاون حوزه بازسازی و امور مسکن روستایی و دبیر کنفرانس و همچنین دبیر اجرایی کنفرانس مهندس محمدعلی وجدانی و سایر مدیران و کارشناسانی که در برگزاری این کنفرانس متحمل زحمات چشمگیری شدند، اعلام کرده و از خداوند متعال توفیق هر چه بیشتر این عزیزان را برای خدمت به کشور عزیزمان خواستارم.

علیرضا تابش

رئیس کنفرانس و رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

بررسی وضعیت روستاهای ایران در گذشته و حال، نشان دهنده نقش تعیین کننده آن ها در توسعه کشور است. تداوم، تثبیت و تبیین این جایگاه در آینده، ضرورتی غیر قابل انکار محسوب می شود. با نگاهی اجمالی به سرزمین ایران می توان به راحتی تشخیص داد که بخش های وسیعی از کشور در حوزه مناطق روستایی قرار گرفته اند و برخی ارکان توسعه مانند تولیدات کشاورزی و دامی به طور کامل متکی به این پهنه هاست. امکانات بالفعل دیگر مانند صنایع دستی و تأمین مواد اولیه مورد نیاز صنعت در این محدوده ها قرار گرفته اند. تقویت این نقش پراهمیت و برنامه ریزی برای استفاده بهینه از ظرفیت ها و امکانات نهفته در روستاها از کارهای مهمی است که تعلل یا غفلت از آن ممکن است به اشتباهی راهبردی در توسعه ملی منجر شود. از منظر دیگر، هر اقدام توسعه ای در روستاها مستلزم کالبد و محیط مناسب برای روستائیان و فعالیت هاست. در حال حاضر ۲۲/۳ میلیون نفر از جمعیت ۷۰ میلیونی کشور، روستایی است که این جمعیت عظیم در ۶۳۸۹۸ روستا زندگی می کنند. مجموع واحدهای مسکونی روستایی کشور نزدیک به ۴/۵ میلیون واحد است. تأمین مسکن و محیط مناسب از جمله برنامه ها و اقداماتی بوده که از سالیان قبل مورد توجه دولت بوده و پس از انقلاب اسلامی نیز از مهم ترین اولویت های دولت و همواره از تقاضاهای اصلی روستائیان بوده است. بررسی عملکردها نشان می دهد که در سه دهه اخیر، اقدامات بسیاری در این زمینه صورت گرفته و ایران از پیشگامان ارتقای محیط کالبدی روستاها و جزء معدود کشورهایی است که حجم انبوهی از مسکن و طرح های هادی روستایی را تهیه و اجرا کرده است؛ به شکلی که طی سی سال اخیر، حدود ۱/۷ میلیون واحد مسکونی روستایی نوسازی و برای ۱۹۰۰۰ روستای بزرگ و متوسط طرح های هادی تهیه و اجرا شده است.

اکنون در چهارمین دهه از فعالیت ها و تلاش های گسترده برای تأمین مسکن و بهسازی و احیای بافت های روستایی، مرور و نقد اقدامات انجام شده و اطلاع از تجارب و شیوه های مواجهه دیگر کشورها با این مسئله می تواند ارتقا و کیفیت فعالیت های عمران روستایی آتی را فراهم کند. به همین دلیل، برگزاری اولین کنفرانس

بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی با هدف بازشناسی و بازخوانی اهداف، سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات توسعه روستایی در مقیاس‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی مورد توجه قرار گرفت. انتظار می‌رود توسعه پایدار سکونتگاه‌های روستایی در همه ابعاد اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مورد بررسی و شیوه‌ها و روش‌های مشترک در برنامه‌ریزی، طراحی، مدیریت مسکن و بافت‌های روستایی به‌عنوان مهم‌ترین محصول کنفرانس تبیین و تدوین شوند.

شورایی علمی متشکل از متخصصان معماری و شهرسازی، سازه، جامعه‌شناسی، علوم اقتصادی، جغرافیا و محیط زیست و توسعه در زمینه مسائل روستایی برای نیل به این هدف، شکل گرفت. پس از طرح مباحث مختلف در زمینه عمران کالبدی روستاها، هفت محور تخصصی برنامه‌ریزی و طراحی مسکن، بافت، برنامه‌ریزی و مدیریت سوانح، ابعاد فضایی - مکانی، مدیریت فناوری ساخت، سازه و مصالح، حکمروایی روستایی و اقتصاد مسکن روستایی برای دستیابی به اهداف کنفرانس تعیین و در هر یک از این محورها کمیته‌ای تخصصی شکل از استادان دانشگاه‌ها، صاحب‌نظران و مدیران اجرایی تشکیل شد.

با اعلام برگزاری این کنفرانس و فراخوان مقاله، ۱۰۲۵ چکیده مقاله داخلی و خارجی به دبیرخانه علمی کنفرانس ارسال و در نهایت ۷۲۰ عنوان پذیرفته شد. از این تعداد ۴۳۴ مقاله کامل در موعد تعیین شده به دبیرخانه ارسال و پس از طی فرایند داوری ۲۶۶ مقاله انتخاب شد که این کتاب به مقالات پذیرش شده در محور تخصصی «ابعاد فضایی - مکانی سکونتگاه‌های روستایی» اختصاص دارد. در این محور ابتدا ۲۴۲ چکیده مقاله به دبیرخانه ارسال و از میان آن‌ها ۱۴۶ عنوان پذیرفته شد. در مرحله بعد ۸۷ مقاله کامل در موعد مقرر به دبیرخانه ارسال و پس از طی مراحل داوری ۴۲ مقاله انتخاب شدند که در این مجموعه ارائه می‌شوند.

بی‌شک برگزاری این کنفرانس مرهون حمایت‌های بی‌دریغ بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، دانشگاه‌ها، مؤسسات علمی و پژوهشی کشور و همکاری نزدیک استادان دانشگاهی و پژوهشگران و افراد صاحب‌نظری است که دبیرخانه علمی را یاری کرده‌اند. لازم است تا ضمن تشکر از ریاست بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و رئیس کنفرانس، آقای مهندس علیرضا تابش از معاونان بنیاد مسکن به‌خصوص مهندس عزیزالله مهدیان معاون بازسازی و مسکن روستایی و کلیه همکاران شورای علمی و کمیته‌های تخصصی و داوران کنفرانس تشکر و قدردانی کنیم. همچنین از مدیران و کارشناسان حوزه‌های معاونت بازسازی و مسکن روستایی، عمران روستایی بنیاد مسکن و دیگر حوزه‌های مرتبط که در ماه‌های منتهی به برگزاری کنفرانس با دبیرخانه علمی و اجرایی همکاری بی‌وقفه‌ای داشته‌اند، قدردانی می‌کنیم.

محسن سرتیپی‌پور

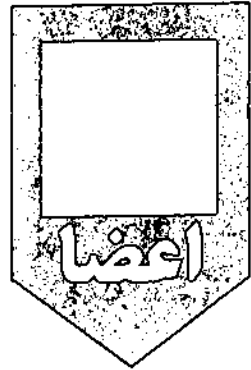
دبیر علمی کنفرانس

چکیده و اصل مقالات فارسی و انگلیسی ارائه شده به دبیرخانه

موضوعات تخصصی	چکیده مقالات ارائه شده	چکیده مقالات پذیرفته شده	اصل مقالات ارائه شده	اصل مقالات پذیرفته شده
	فارسی	انگلیسی	جمع فارسی	جمع انگلیسی
ابعاد فضایی - مکانی سکونتگاه‌های روستایی	۲۳۶	۶	۲۴۲	۱۴۰
اقتصاد مسکن روستایی	۴۳	۲	۴۵	۳۳
برنامه‌ریزی و طراحی بافت روستایی	۱۷۵	۴	۱۷۹	۱۳۷
برنامه‌ریزی و طراحی مسکن روستایی	۲۲۳	۳	۲۲۶	۱۵۷
مدیریت بازسازی پس از سانحه و مقاوم‌سازی	۱۱۰	۳	۱۱۳	۶۵
مدیریت و فناوری ساخت، سازه و مصالح	۱۴۷	۴	۱۵۱	۱۱۴
نظام حکمروایی روستایی	۴۹	۳	۵۲	۳۴
جمع	۹۸۳	۲۵	۱۰۰۸	۶۸۰
			۷۰۳	۲۳
			۴۱۱	۲۴۹
			۱۷	۲۶۶

اعضای شورای راهبردی

نام و نام خانوادگی	سمت
مهندس علیرضا تابش	رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و رئیس کنفرانس
مهندس عزیزا... مهدیان	معاون امور بازسازی و مسکن روستایی و دبیر کنفرانس
مهندس هادی درفشی	معاون پشتیبانی و امور هماهنگی استان‌ها
مهندس محمدرضا شاملو	معاون عمران روستایی
مهندس جواد حق‌شناس	معاون مسکن شهری
مهندس علی کریمی قدوسی	معاون اقتصادی و برنامه‌ریزی
دکتر محسن سرتیپی‌پور	مشاور معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی و دبیر علمی
مهندس محمدعلی وجدانی	مدیر کل دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی و دبیر اجرایی
مهندس رامین فرشچیان	مدیر کل مسکن روستایی و دبیر هماهنگی
مهندس مجید جودی	مدیر کل بازسازی
مهندس محسن رشتیان	مدیر کل فنی، نظارت و ارزیابی
مهندس امیرنورانی	مدیر هماهنگی امور علمی
مهندس حمیدرضا سهرابی	مدیر هماهنگی امور علمی
مهندس محسن فخری	مدیر هماهنگی امور اجرایی

اعضای شورای هماهنگی و اجرایی

نام	سمت
مهندس محمدعلی وجدانی	دبیر اجرایی
منیره غلامی پور	مدیر کل ذی‌حسابی
جلال الدین خزاعی	مدیر کل اداری و پشتیبانی
احمد زمزم	مدیر کل امور مالی
حسن رضایی	مدیر کل روابط عمومی
مهدی نادمی	مدیر کل حراست
مهدی پشتکوهی	مدیر عامل شرکت مجری

اعضا و کارشناسان دبیرخانه علمی و اجرایی

مدیر هماهنگی امور علمی	مهندس امیر نورانی
مدیر هماهنگی امور علمی	مهندس حمیدرضا سهرابی
مشاور امور بین الملل بخش علمی	دکتر رضا سیروس صبری
کارشناس	منصوره روحی جهرمی
کارشناس	مهندس شیرین فرهاد
مسئول امور دفتری	راضیه محمدیان
مدیر هماهنگی امور اجرایی	مهندس محسن فخری
مشاور امور بین الملل بخش اجرایی	مهندس رضا کوچکی مقدم
کارشناس امور اجرایی	مهندس مریم لاری
کارشناس امور مستندسازی	مهندس مریم خرمشاهی

اعضای شورای علمی

نام و نام خانوادگی	سمت	دانشگاه، مؤسسه یا محل اشتغال	درجه علمی
دکتر عباس آخوندی	دبیر کمیته تخصصی نظام حکمروایی روستایی	دانشگاه تهران	عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات جهان
دکتر غلامرضا اکرمی	دبیر کمیته تخصصی برنامه ریزی و طراحی مسکن روستایی	دانشگاه تهران	استادیار دانشکده معماری دانشگاه تهران
دکتر علی بخشی	دبیر کمیته تخصصی مدیریت فناوری ساخت، سازه و مصالح	دانشگاه صنعتی شریف	عضو هیئت علمی مرکز مطالعات زلزله دانشگاه صنعتی شریف
دکتر محسن حبیبی	عضو شورای علمی کنفرانس	دانشگاه تهران	استاد دانشکده معماری و شهرسازی و رئیس پردیس هنرهای زیبا
دکتر رضا رازانی	عضو شورای علمی کنفرانس	دانشگاه شیراز	استاد دانشکده مهندسی عمران
خانم مینو رفیعی	دبیر کمیته تخصصی اقتصاد مسکن روستایی	شرکت بهسازی و عمران شهری	فوق لیسانس اقتصاد
دکتر اکبر زرگر	دبیر کمیته تخصصی مدیریت پس از سانحه و مقاوم سازی	دانشگاه شهید بهشتی	استاد دانشکده معماری و شهرسازی و رئیس دانشکده
دکتر محسن سرتیپی پور	دبیر علمی کنفرانس	دانشگاه شهید بهشتی	دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی
دکتر عباس سعیدی	دبیر کمیته تخصصی	دانشگاه شهید بهشتی	استاد دانشکده علوم زمین
دکتر رضا سیروس صبری	مشاور امور بین الملل بخش علمی	دانشگاه شهید بهشتی، استاد دانشگاه ویرجینیا تک	دانشیار مدعو
دکتر مهدی طالب	عضو شورای علمی کنفرانس	دانشگاه تهران	استاد دانشکده علوم اجتماعی
دکتر مهران علی الحسابی	دبیر کمیته تخصصی برنامه ریزی و طراحی بافت روستایی	دانشگاه علم و صنعت	استادیار دانشکده معماری و شهرسازی
دکتر محمد بهروز کاری	عضو شورای علمی کنفرانس	مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن	استادیار مدعو دانشگاه تهران

محورهای تخصصی کنفرانس، چارچوب موضوعی و اعضای کمیته به ترتیب حروف الفبا

انجمن تخصصی مکانی سازه های روستایی

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
دکتر عباسی نصیری	دبیر	دانشگاه شهید بهشتی
مهندس مجتبی بدیعی	عضو	پشتاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر محمدعلی خامنه‌ای	عضو	مهندسان مشاور رومان
دکتر مصطفی حسینی حاصل	عضو	پشتاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر اسماعیل شیمایی	عضو	دانشگاه تهران
دکتر زکریا جعفری شیبانی	عضو	دانشگاه شهید بهشتی
دکتر فرزاد دین‌پور	عضو	پشتاد مسکن انقلاب اسلامی

انجمن مسکن روستایی

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
مینورفعی	دبیر	شرکت بهسازی و عمران شهری
کمال اطهاری	عضو	کارشناس مسکن
فریدین یزدانی	عضو	پژوهشگر
مهندس علی ملکی	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

انجمن تخصصی طراحی و طراحی روستایی

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
دکتر مهران علی‌الحسابی	دبیر	دانشگاه علم و صنعت
دکتر حسین مهدوی پور	عضو	دانشگاه یزد
دکتر حسن احمدی	عضو	دانشگاه گیلان
مهندس مجتبی بدیعی	عضو	دانشگاه شهید بهشتی
دکتر اسماعیل شیعه	عضو	دانشگاه علم و صنعت
دکتر مصطفی عباس زادگان	عضو	دانشگاه علم و صنعت
محمدرضا اصلانی	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
مهندس غلامرضا مجیدی	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

برنامه ریزی و طراحی مسکن روستایی

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
دکتر غلامرضا اکرمی	دبیر	دانشگاه تهران
دکتر پروین پرتوی	عضو	دانشگاه هنر
دکتر مهشید شکوهی	عضو	دانشگاه هنر
مهندس رامین فرشچیان	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر صدیقه مسائلی	عضو	دانشگاه تهران
مهندس حسن میری	عضو	دانشگاه شهید بهشتی

مدیریت بازسازی پس از سانحه و مقاوم سازی

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
دکتر اکبر حاجی ابراهیم زرگر	دبیر	دانشگاه شهید بهشتی
مهندس مجید جودی	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر وحید حسینی جناب	عضو	مرکز پژوهش سوانح طبیعی
دکتر علیرضا قلاچی	عضو	دانشگاه شهید بهشتی
دکتر شریف مطوف	عضو	سازمان مدیریت و برنامه ریزی (معاونت راهبردی و برنامه ریزی)

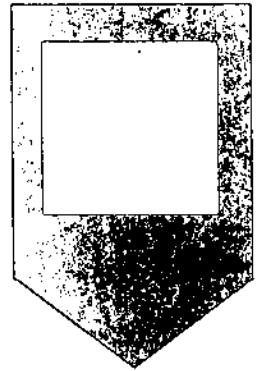
مدیریت و فناوری ساخت، سازه و مصالح

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
دکتر علی بخشی	دبیر	دانشگاه صنعتی شریف
دکتر رضا رازانی	عضو	دانشگاه شیراز
دکتر علی اکبر کوششگران	عضو	دانشگاه یزد
مهندس محسن رشتیان	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر رضا عباس نیا	عضو	دانشگاه علم و صنعت
مهندس محسن فخری	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر رسول میرقادری	عضو	دانشگاه تهران
دکتر عباس رمضانیان پور	عضو	دانشگاه تهران
دکتر محمدتقی کاظمی	عضو	دانشگاه صنعتی شریف

نام	سمت	دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال
دکتر عباس آخوندی	دبیر	دانشگاه تهران
دکتر ناصر برگ پور	عضو	دانشگاه هنر
مهندس میثم بصیرت	عضو	پژوهشگر
مهندس محمدرضا شاملو	عضو	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دکتر مهدی طالب	عضو	دانشگاه تهران

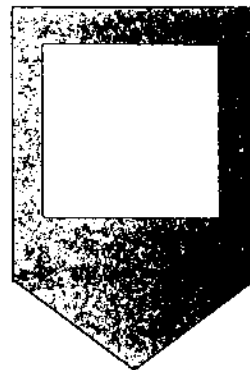
www.ketab.ir

اسامی داوران

۴۵. محسن فیضی	۲۲. صدیقه حسینی	۱. عباس آخوندی
۴۶. رامین فرشچیان	۲۴. محمدعلی حامدی	۲. غلامرضا اکرمی
۴۷. علیرضا فلاحتی	۲۵. رضا رازانی	۳. حسن احمدی
۴۸. علی اکبر کوششگران	۲۶. مینو رفیعی	۴. محمدرضا اصلانی
۴۹. محمدبهرز کاری	۲۷. راضیه رضا زاده	۵. عباس امت علی
۵۰. محمدتقی کاظمی	۲۸. محسن رشتیان	۶. قنبر ابراهیمی
۵۱. محمود گلابچی	۲۹. علی اکبر رمضانیاں پور	۷. کمال اظهاری
۵۲. حسین مهدوی پور	۳۰. عباس سعیدی	۸. امید بهار
۵۳. شریف مطوف	۳۱. عبدالرضا سرور قد مقدم	۹. حسین بحرینی
۵۴. حسن میری	۳۲. محسن سرتپی پور	۱۰. علی بخشی
۵۵. رسول میرقادری	۳۳. مهشید شکوهی	۱۱. مجتبی بدیعی
۵۶. صدیقه مسائلی	۳۴. محمد شکرچی زاده	۱۲. میثم بصیرت
۵۷. علی مرتضی	۳۵. اسماعیل شیعه	۱۳. ناصر برک پور
۵۸. علی مرزوهی	۳۶. رضا سیروس صبری	۱۴. ناصر بنیادی
۵۹. غلامرضا مجیدی	۳۷. مهدی طالب	۱۵. پروین پرتونی
۶۰. مجید مفیدی شمیرانی	۳۸. محمدعلی طبرسا	۱۶. شهرام پوردیهمی
۶۱. شروین ملکی	۳۹. مصطفی عباس زادگان	۱۷. مهدی تحصیل دار
۶۲. احمد نیکنام	۴۰. رضا عباس نیا	۱۸. مجید جودی
۶۳. سهراب ویسه	۴۱. مهران علی الحسابی	۱۹. محسن حبیبی
۶۴. اصغر وطنی اسکویی	۴۲. فرهاد عزیز پور	۲۰. شاهین حیدری
۶۵. فردین یزدانی	۴۳. محمد رضا محمدعلیزاده	۲۱. اکبر حاجی ابراهیم زرگر
	۴۴. محسن فخری	۲۲. باقر حسینی

بیانیه پایانی اولین کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی

۲۸ و ۲۹ اردیبهشت ۱۳۸۹ - تهران

سپاس خداوند را که با تلاش همه عزیزان، اولین کنفرانس بین‌المللی «سکونتگاه‌های روستایی؛ مسکن و بافت» با موفقیت برگزار شد. از استادان ارجمند عضو شورای علمی و اعضای کمیته‌های تخصصی محورهای هفتگانه کنفرانس و همکاران بنیاد مسکن انقلاب اسلامی که با صرف وقت بسیار و شرکت در جلسات متعدد در طی نزدیک به دو سال زمینه و امکان برگزاری کنفرانس را فراهم کردند و از داوران مقالات که با صرف وقت، بار سنگین داوری را به دوش کشیدند و به کنفرانس اعتبار بخشیدند و همه اندیشمندان، متخصصان، دانش‌پژوهان و دانشجویان عزیز که با ارسال مقاله غنای بیشتر کنفرانس را فراهم کردند، تشکر می‌کنیم. همچنین از کارشناسان و استادان خارجی که از کشورهای هند، بنگلادش، ترکیه، هلند، آلمان، آمریکا و انگلیس با ارسال مقاله یا ایراد سخنرانی و شرکت در مباحث علمی و کارگاه‌های تخصصی مشارکت فعال داشتند؛ سپاسگزاری می‌کنیم.

برگزارکنندگان امیدوارند که پایان کنفرانس و ارائه این جمع‌بندی، آغازی بر توجه بیشتر مجامع علمی، آموزشی، پژوهشی، قانون‌گذاری و اجرایی کشور به موضوع «روستا» به عنوان سنگ بنای توسعه پایدار و آبادانی ایران عزیز باشد. شورای علمی نتایج مباحث و گفتگوها در محورهای تخصصی هفتگانه کنفرانس را که طی دو روز به صورت ارائه مقالات و برگزاری کارگاه‌ها و مباحث تخصصی انجام شد به شرح زیر اعلام می‌کند.

ابعاد مکانی فضایی سکونتگاه‌های روستایی

سکونتگاه‌های روستایی، متشکل از اجزا و عناصری هستند که در عمل، یک نظام یکپارچه اجتماعی -

اقتصادی را به نمایش می‌گذارند. این نظام با اتکال بر دو بستر محیطی و اجتماعی - اقتصادی، دارای خصوصیتی نظام‌آوار (سیستمیک) است که براساس جایگاه و نقش انسان - به عنوان موجودی اندیشه‌ورز - در ایجاد فضا، دارای بعد قوی مکانی - فضایی است. در این چارچوب، برخی نتایج حاصل از آنچه در قالب ابعاد مکانی - فضایی در این محور از کنفرانس مورد بحث و بررسی قرار گرفت، براساس بندهای زیر ارائه می‌شود.

- بافت روستایی تجلیگاه روابط و مناسبات درونی و بیرونی سکونتگاه‌های روستایی؛ شامل تعاملات محیطی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و... است. این مجموعه از عناصر و اجزای مختلف با ویژگی نظام‌آوار خود از قانونمندی‌های کلی نظام‌ها تبعیت می‌کند؛ از جمله تغییر در هر یک از این اجزا و عناصر می‌تواند زمینه دگرگونی دیگر اجزا و عناصر و در نهایت، تغییر کلی نظام روستایی را فراهم آورد. این گونه تغییرات در روندهای زمانی - مکانی تحقق می‌پذیرند؛ از این رو، نظام‌های روستایی سرشتی مکانی - فضایی دارند؛ - شناخت مسکن و بافت روستایی منوط به درک چرایی و چیستی فضا است. گروه‌های انسانی بر پایه محیط طبیعی، روابط اجتماعی - فرهنگی و مناسبات اقتصادی خود، به ساخت و فضا بندی مسکن و نیز شکل‌دهی به بافت عرصه زیستی خود می‌پردازند. بنابراین، ادراک ساختاری - عملکردی فضای روستایی، شالوده فهم بافت و مسکن روستایی به شمار می‌رود؛

- تنوع آشکار مکانی - فضایی کشور، هر گونه نسخه‌پیچی یکسان و تعیین الگوی یکنواخت مسکن و بافت را در سطح سکونتگاه‌های روستایی غیر واقعی، ناکارآمد و مردود می‌شمارد. بدینسان الگوهای مسکن و بافت، ضمن تنوع مکانی - فضایی و تعدد ذاتی منطقه‌ای، باید بیشتر بر خصوصیات محلی و الگوهای رفتاری روستایی استوار باشند؛

- محدود کردن عوامل مکانی - فضایی به ویژگی‌های اقلیمی، نوعی تقلیل‌گرایی در فهم صحیح ساختار مکانی - فضایی و عملکردهای سکونتگاه روستایی است. از این رو، آنچه اغلب براساس این گونه تقلیل‌گرایی از بافت و مسکن روستایی به دست داده می‌شود، به سبب درک ناکافی ابعاد مکانی - فضایی، تصویری است از چشم‌اندازهای مجرد و خشک، یا سپری شده و متعلق به گذشته که کمتر به فرایند دگرگونی‌های جاری فضا و ویژگی‌های پویا و متکثر آن توجه دارد؛

- سکونتگاه‌های روستایی سرنوشت تاریخی یکسانی نداشته و هر گروه روند تحولات خاص خود را از سر گذرانده و با توجه به موقعیت محیطی - استقرار و ساختاری - عملکردی خود، رده‌ها و سطوح مختلفی را به نمایش می‌گذارند. از این رو، سکونتگاه‌های روستایی واقع در حوزه کلان‌شهرها، مناطق صنعتی و مناطق آزاد تجاری با روستاهای دورافتاده کوهستانی و عشایری و این دو با روستاهای مرکزی در نواحی کمتر توسعه‌یافته تفاوت ماهوی دارند. بنابراین، طراحی و برنامه‌ریزی روستایی نیازمند رویکردی منطقه‌ای و مبتنی

بر تنوع مکانی - فضایی سرزمین است؛

- شناخت و مراقبت از الگوهای متنوع و به یادگارمانده مسکن و بافت باارزش در سرتاسر سرزمین بسیار ضروری است. حفاظت از میراث فرهنگی به معنای پافشاری بر نگه داشتن سنت های ناسازگار با روندهای زمانی - امروزی نیست، بلکه در کنار احترام به ارزش های ملی - محلی، آموختن از پیشینیان و کوششی است ارجمند در بهره گیری از دانش بومی - محلی در راه بسترسازی برای فعال سازی و پایداری عینی سکونتگاه های روستایی؛

- تعامل روستایی - شهری در غیاب رویکردهای منطقه ای در تصمیم سازی و برنامه ریزی فضایی، به نحوی روزافزون، به شکل تعارض روستایی - شهری جلوه گر می شود. زمینه سازی برای تبدیل روابط یکسویه و اغلب سلطه آمیز شهری - روستایی به مناسبات مبتنی بر پیوندهای روستایی - شهری در قالب توانمندی های مکانی - فضایی از اولویت هایی است که اگر در دستور کار تصمیم سازان و برنامه ریزان توسعه سرزمین قرار نگیرد، نه فقط به هدر رفتن بسیاری از امکانات و قابلیت های موجود می انجامد، بلکه در آینده محدودیت های بیشتری را هم برای توسعه روستایی و هم توسعه شهری به ارمغان خواهد آورد؛

- کارکردهای متنوع خانه ها و ساختار بافت های باارزش روستایی در فرایند دگرگونی های نوین زیر تأثیر ناهمساز و گاه مخرب شهرگرایی و زندگی شهری قرار گرفته است. آموزش، فرهنگ سازی، اصلاح و ترویج الگوهای همساز و اصیل بومی در عرصه های روستایی، به همراه به روز سازی آن ها برای پذیرش کارکردهای جدید منطبق بر زندگی امروزی از وظایف فوری طراحان و آبادگران روستایی و منطقه ای است؛ و در پایان، زندگی روستایی، شیوه ای از زندگی انسانی است. آبادانی و توسعه سکونتگاه های روستایی براساس طرح ها و برنامه های مناسب، نه فقط باید به آبرومند و انسانی کردن این شیوه از زندگی، بلکه به اعتلای شأن انسانی روستائیشان رهنمون شود.

اقتصاد مسکن روستایی

بررسی ها نشان می دهند که جمعیت جوان و جویای کار روستایی، به ویژه در روستاهای کوچک و میانی، در جستجوی شغل یا درآمد بیشتر به روستاهای بزرگ و پیرامونی شهرها و کلان شهرها، مهاجرت می کنند. از این رو، ایجاد شغل و درآمد و بالندگی اقتصاد روستا مستلزم بهره گیری از ظرفیت های اقتصاد کشاورزی کشور است. اقتصاد روستا همچنان به فعالیت های کشاورزی متکی است. در بیش از ۹۴ درصد از روستاهای کشور فعالیت غالب، کشاورزی است. از شاغلان ساکن در روستاها ۴۶/۵ درصد در بخش کشاورزی اشتغال دارند. سهم اشتغال در بخش خدمات، ۲۵/۷ درصد و رو به افزایش است. بخش ساختمان و مسکن در اقتصاد روستا، پس از کشاورزی بیشترین سهم را از شاغلان در زیربخش های اشتغال روستایی داشته

است. تحولات اقتصاد خانوار روستایی از طریق بررسی هزینه درآمد خانوارها، بیانگر نوسانات درآمدی و رشد بطنی درآمدهای واقعی است. ضریب جینی، نشانگر روند رو به رشد افزایش نابرابری درآمد در روستاهاست.

نسبت هزینه مسکن به درآمد خانوار، و نسبت قیمت مسکن به درآمد خانوار در روستاها، رو به افزایش است. یارانه‌های شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۸۵، به‌رغم حجم وسیعی که داشته‌اند و می‌توانسته‌اند نیازها را پوشش دهند، اما هدفمند و هماهنگ با نیازها از حیث زمانی و مکانی توزیع نشده‌اند. تا سال ۱۳۸۴ یارانه‌های پرداخت شده در مسکن روستایی رو به افزایش، اما محدود بوده‌اند. تا این سال از کل $\frac{4}{5}$ میلیون واحد مسکونی روستایی، تنها ۲۶۵ هزار واحد از وام ساخت بهره‌گرفته بودند. طرح ویژه «بهبودی و بازسازی مسکن روستایی» از سال ۱۳۸۴ به اجرا گذاشته شد و تاکنون بیش از ۶۱۱ هزار واحد مسکونی روستایی با بهره‌مندی از این طرح بازسازی و بهسازی شده‌اند. در این طرح تاکنون اعتباری معادل ۴۳ هزار میلیارد ریال پرداخت شده است. در سال ۱۳۸۲ از همه واحدهای مسکونی روستایی، تنها ۱۱ درصد دارای سند بوده‌اند که در سال ۱۳۸۵ این نسبت به $\frac{27}{5}$ درصد رسیده است. نزدیک به نیمی از واحدهای مسکونی روستایی از مصالح بادوام و مقاوم در برابر سوانح ساخته شده‌اند. تولید مسکن افزایش یافته و میانگین ساخت و سازها در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ سالانه ۱۶۰ هزار واحد مسکونی است. با این حال و با وجود افزایش دسترسی خانوارهای روستایی به وام‌های بازسازی و بهسازی در حد ۲۰۰ هزار واحد مسکونی در سال، هنوز خانوارهای کم‌درآمد روستایی و زوج‌های جوان، به دلیل درآمد کم و پرنوسان و ناپایدار، توان فراهم آوردن مسکنی برای خود ندارند.

تجربیات دیگر کشورها نشان می‌دهد که تأمین مسکن مناسب، به همراه بهبود و ارتقای کیفیت زندگی روستایی، افزایش درآمدها، و ایجاد مشاغل پایدار، امکان‌پذیر است. در هندوستان قوانین جدید حق کار، حق امنیت غذایی و حق اطلاع را برای همه شهروندان و روستائیان به رسمیت شناخته است. دولت موظف است تا حداقل نیازهای غذایی جوامع شهری و روستایی را فراهم کند و کسانی را که قادر به تأمین غذای روزانه نیستند، تحت پوشش درآورد. همچنین برای هر فردی که تقاضای کار کند، به میزان صد روز کار در سال فراهم کند. همچنین هر یک از احاد کشور از حق اطلاع از قوانین، آمار و نتایج عملکردهای دولت در بخش‌های اقتصادی و اجتماعی برخوردار است. این حقوق، به همراه روش‌هایی تأمین مالی مسکن برای روستائیان، وضعیت مسکن را در روستاها بهبود بخشیده است.

در ایران با اجرای طرح محرومیت‌زدایی نزدیک به همه روستاها از برق، آب بهداشتی، راه، و حداقل بهداشت و آموزش برخوردارند. وضعیت مسکن روستایی نیز از بسیاری از کشورهای آسیایی برتر است. حال پرسش آن است که با وجود افزایش تولید مسکن و بهبود کیفیت آن در روستاها؛ افزایش حجم وام‌ها و یارانه‌ها به

مسکن روستایی؛ بهبود کیفیت زیست در سکونتگاه‌های روستایی؛

- آیا بخش مسکن روستایی می‌تواند این روند رو به رشد را ادامه داده و بهبود بخشد؟

- آیا بخش مسکن روستایی می‌تواند در ارتقا و پایداری اقتصاد روستا مفید باشد؟ چقدر و چگونه؟

در این چارچوب، برخی نتایج این کنفرانس، که برای بهبود اقتصاد روستا از طریق افزایش درآمدهای پایدار، طبق بندهای زیر ارائه می‌شود.

- تدوین و اجرای سیاست‌های اقتصاد کلان و سیاست‌های آمایشی با رویکرد توسعه روستایی و تدوین سیاست‌های توسعه اقتصاد روستا به روشنی و همراه با برنامه‌های اجرایی برای کاهش فقر، تنوع بخشیدن به اقتصاد روستا و ایجاد اشتغال؛

- تدوین و اجرای سیاست‌های اجتماعی با رویکرد گسترش خدمات به روستائیان، افزایش پوشش بیمه‌های اجتماعی به همه روستائیان و شناخت گروه‌های هدف برای بازارها؛

- تدوین سیاست‌های شفاف، جامع و اجرایی برای توسعه مسکن روستایی، به تفکیک طبقه‌بندی عملکردی روستاها (روستاها، کوچک، روستاهای میانی، روستاهای بزرگ، روستاهای پیرامونی و روستاهای ویژه)، و برحسب استان‌ها؛

- برنامه‌ریزی مشارکتی و استفاده از نیروی محلی در فرایند برنامه‌ریزی؛

- بهره‌گیری از منابع مالی، مصالح بومی و نیروی انسانی محلی، همراه با فناوری نوین در فرایند ساخت؛

- ایجاد صندوق‌های اعتباری در روستاها برای پرداخت وام اشتغال، مسکن و بهبود خدمات عمومی در روستاها.

برنامه‌ریزی و طراحی بافت روستایی

نتایج آنچه در قالب برنامه‌ریزی و طراحی بافت‌های روستایی در سه بخش تحولات جاری، ضرورت‌ها و اهمیت توجه به بافت‌های روستایی به شرح زیر ارائه می‌شود.

الف) تحولات جاری در پیکره روستاها

- لازم است تا شناسایی و معرفی مداوم تحولات کالبدی در جامعه روستایی و ارزیابی و سنجش دامنه آثار و خطرات گریبانگیر بافت روستاها مورد توجه قرار گیرد؛

- برای مواجهه منطقی و علمی با تغییرات در حال وقوع در نظام کالبدی روستاها، تدوین مستمر راهبردها و سیاست‌ها و ارائه ضوابط و پیشنهادات در این زمینه ضروری است؛

- آثار طرح‌های توسعه کالبدی روستاها در تحول فرهنگی و تغییر سلايق روستائیان باید مورد بررسی قرار گرفته و ابعاد و دامنه آن کنترل شود؛

- رسوخ شهرنگری و شهرپنداری محیط‌های روستایی از جانب کارشناسان درگیر در زمینه طراحی و

برنامه‌ریزی روستایی به‌عنوان خطری جدی محسوب شده و روند آن متوقف شود؛

- از کنار گذاشتن یا کنار رفتن روستائیان از چرخه و فرایند برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای طرح‌های روستایی پرهیز شود؛

- ویژگی‌های خاص جامعه روستایی از قبیل پیوند با طبیعت و عناصر و پیکره‌های طبیعی، در طرح‌های روستایی مورد توجه ویژه قرار گیرد؛

- طرح‌های روستایی باید از برهم زدن مقیاس انسانی و چرخه طبیعی زیست در روستا پرهیز کرده و به حفظ شیوه‌های طبیعی زندگی روستایی کمک کنند؛

- در طراحی و برنامه‌ریزی بافت‌های روستایی، خصلت‌های فرهنگی و اجتماعی روستاها و مردم ساکن در آن مؤلفه‌ای جدی تلقی شود؛

- طرح‌های روستایی باید از نگاه یکسان و مشابه به روستا و بافت‌های روستایی به شدت پرهیز کنند؛

- چگونگی مداخله دستگاه‌ها و نهادهای دولتی در روستاها، فرایند آن و آثار ناشی از این مداخله باید مورد بررسی دقیق قرار گرفته و با ماهیت و اهداف توسعه همه جانبه روستاها هماهنگ شود.

ب) ابعاد نیازمند توجه در بافت‌های روستایی

- مبحث مشارکت روستایی، به‌رغم اهمیت موضوع و سابقه توجه به آن در بنیاد مسکن، نیازمند توجه ویژه و جدی‌تری است و لازم است تا در برنامه‌های آتی بنیاد مسکن، به‌صورت خاص و با راهبردها و سیاست‌های ویژه پیگیری شود؛

- روستائیان باید در تصمیم‌سازی اتفاقات و رخداد‌های عمرانی روستا نقش اصلی داشته باشند تا بتوانند در مراحل طراحی و اجرای پروژه‌ها نیز هماهنگ و همگام باشند؛

- با توجه به گسترش کمی و حجم قابل توجه فعالیت‌های بنیاد مسکن در زمینه طراحی و برنامه‌ریزی بافت‌های روستایی، لازم است تا ابعاد کیفی این فعالیت‌ها مورد توجه بیشتری قرار بگیرند؛

- با الگوسازی و انجام پروژه‌های کوچک محرک توسعه در بافت (به‌عوض اجرای پروژه‌های بزرگ در روستاهای محدود)، زمینه‌های انگیزش و حرکت در روستاها تقویت شود؛

- ضرورت و اهمیت فضاهای باز در بافت روستاها، عناصر و پیکره‌های طبیعی، منظر روستایی، عناصر و جزئیات و مبلمان داخل بافت در طراحی بافت‌های روستایی مورد تأکید قرار گرفت.

ج) ضرورت رویکرد یکپارچه و جامع به بافت‌های روستایی به‌عنوان حلقه مفقوده فعالیت‌های توسعه و عمران روستایی

- توجه صرف به مسائل کالبدی و غفلت از نگاه جامع و همه جانبه به ابعاد انسانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در روستاها عارضه‌ای منفی و خطرآفرین است که باید از آن پرهیز شود؛

- از نگاه مشابه و واحد به روستاها و طرح‌های روستایی پرهیز شده و این طرح‌ها از ساختاری انعطاف‌پذیر برای شرایط و محیط‌های روستایی متفاوت بهره‌مند شوند؛

- لزوم ایجاد نهاد، ساختار یا مکانیزمی که اتفاقات و رخداد‌های روستا را رصد کرده و ضمن شناسایی، بررسی و تحلیل آن‌ها به ارائه راهبردها، سیاست‌ها و اقداماتی متناسب با این تحولات اقدام کند؛

- ضرورت وجود نظام واحد یا لاقفل هماهنگ و متعامل در ساختار اداری و اجرایی توسعه و عمران روستایی (و در ارکان بنیاد مسکن) برای تحقق توسعه همه جانبه و پایدار روستاها؛

- لزوم توجه به بحث آموزش و ترویج برای افزایش کیفیت طرح‌ها و برنامه‌های عمران روستایی و ارتقای زمینه‌های مشارکت عوامل مختلف درگیر در برنامه‌ریزی و طراحی، از مردم روستا به عنوان هسته کانونی و اصلی گرفته تا مجموعه عوامل مؤثر در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی و طراحی و اجرا و نمایش پس از اجرا (طراحان، برنامه‌ریزان، کارشناسان روستایی، مدیران، دهیاران و غیره)

- ضرورت وجود دیدگاه و نظام سلسله مراتبی در ساختار و فرایند طراحی و برنامه‌ریزی بافت‌های روستایی که شامل تدوین چشم‌اندازها، نقش و ماهوریت‌های کلان در سطح مناطق روستایی، مجموعه‌ها و منظومه‌های روستایی و ترکیبی از طرح‌ها و بسته‌های موضوعی برای طراحی و برنامه‌ریزی روستا بوده و هدف هدایت مطلوب و مناسب روستاها در ابعاد توسعه‌ای و عمرانی را دنبال خواهد کرد؛

- از آنجا که شهر و روستا هر دو از اجزای شبکه سکونتگاهی به شمار آمده و با یکدیگر در تعامل هستند، ضرورت نگرش یکپارچه به شهر و روستا مورد تأکید و ضروری است.

برنامه‌ریزی و طراحی مسکن روستایی

معماری روستایی، نجوای رمز و راز انسان با طبیعت است. مردمی که نسبت به هستی آگاهی دارند و به آن احترام می‌گذارند. مردمی اصیل، پاک، صادق و ساده از جنس این آب و خاک؛ یعنی اینکه معماری روستایی به تمام معنا بومی و با اصالت است، هویت دارد و غنی است. معماری روستایی (معماری بومی) دارای مبانی اقلیمی، محیطی، معیشتی، فرهنگی و فنی است. این مبانی خود مبین این نکته مهم است که معماری بومی روستایی دارای مبانی علمی و مستدل است. مبانی علمی نانوشته معماری بومی روستایی در زندگی و در تعامل مردم با طبیعت در کالبد روستا متبلور شده و در خرد جمعی مردم روستا نگاشته شده است. مردمان روستایی همگی بدان آگاهی و معرفت داشته و بدان عمل می‌کرده‌اند. چنانچه الان هم مجال داشته باشند، می‌توانند بدان عمل کنند.

آگاهی و عمل مردم روستایی یا خرد جمعی روستائیان براساس تجربه و انتقال سینه به سینه و عمل و تجربه مکرر در نسل‌های پیاپی تدوین و کامل شده است. این کتاب بزرگ که اوراق آن سینه‌های صاف مردم روستایی

است؛ به هجوم ساخت و سازهای بی‌رویه سپرده شده است. همت عالی می‌خواهد و ایثار قلم تا برای آیندگان ثبت و ضبط شود. آنچه امروز به عنوان یک علم جدید در دنیا بدان توجه می‌شود؛ یعنی معماری پایدار، در معماری بومی ایران قرن‌ها مورد توجه بوده و پایه علم طراحی و ساخت بنا در بین روستائیان بوده است. موضوعی که امروز در ساخت و سازهای غیربومی در روستاها مغفول مانده است یا نقش طبیعت و استفاده از انرژی‌های پاک طبیعی در معماری روستایی برخلاف گذشته بسیار ضعیف و ناچیز شده است.

طراحی روستا چه در سطح بافت و چه در سطح مسکن نباید مانند طراحی شهری باشد. در هر گونه دخالتی در روستا، باید منظر روستا حفظ شود. بی‌توجهی به این مسئله اصالت و هویت معماری بومی روستایی را خدشه‌دار می‌کند. هر روستا خود کتابی جدید است. بنابراین در طراحی مسکن روستایی نباید به دنبال راه حل‌های از پیش تعریف‌شده بود. در طراحی مسکن روستایی توجه به مسائل اقلیمی، موقعیت مکانی، مصالح بومی، سازه‌های بومی، فناوری‌های بومی، معیشت و فرهنگ از مبانی اساسی طراحی معماری روستایی محسوب می‌شود. این مبانی در الگوهای همسایگی و خانه‌های روستایی نهفته است. بنابراین، طراحی در روستا بدون مطالعه الگوهای بومی بیراهه رفتن است.

استفاده از مصالح و فناوری‌های بومی برای ساخت معماری روستایی یک اصل است. در ساخت و سازهای بومی، باید بین مصالح بومی و مصالح جدید تعادل برقرار شود. استفاده از مصالحی مثل فولاد به لحاظ ارزان بودن در ساخت و سازهای روستایی بسیار شایع شده است، اما باید مسئله مصرف انرژی در زمان بهره‌برداری را نیز در نظر گرفت. علاوه بر این استفاده صرف از مصالحی چون فولاد و بتن تضمین‌کننده مقاومت بنا در مقابل سوانح طبیعی نیست و توجه به جزئیات اجرایی و اجرای درست نیز ضرورت دارد. بناهای تاریخی و قدیمی مبین این هستند که معماران قدیمی با آگاهی در شیوه و نوع طراحی معماری، بنا را در مقابل سوانح طبیعی مقاوم می‌ساختند. مناره‌ها، گنبد‌ها، پل‌ها و بسیاری بناهای تاریخی که قرن‌ها پایدار مانده‌اند، گواه بر این هستند که مصالح قدیمی و سنتی و فناوری‌های بومی سست و غیرمقاوم نیستند. بنابراین ناآگاهی افراد تحصیل کرده یا غیرآکادمیک بودن علوم بومی، دلیل بر نامطلوب بودن آن نیست.

مشارکت مردم روستا نیز در طراحی و ساخت و ساز مسکن روستا یک اصل است. استفاده از مصالح و فناوری‌های بومی علاوه بر اینکه بسیار مقرون به صرفه و آسان است، مشارکت مردم را نیز در زمینه ساخت و سازهای روستایی بیشتر میسر می‌کند. همفکری مردم در خصوص طراحی و ساخت و ساز معماری به حفظ و توسعه خرد جمعی در بین مردم روستا کمک می‌کند.

نکته آخر اینکه در حال حاضر مشکل اصلی و اساسی روستائیان ایران مسکن نیست و روستائیان از کمبودهای دیگری رنج می‌برند که اگر رفع شوند، روستایی خانه خود را به طریق مطلوب خواهد ساخت.

مدیریت پس از سانحه و مقاومت سازی

نتایج آنچه در قالب مدیریت پس از سانحه و مقاومت سازی مورد بررسی قرار گرفت به شرح زیر ارائه می شود.

- بازسازی پس از سوانح ساختمان سازی نیست، بلکه فرایند بسیار پیچیده ای است که مصالح و فناوری ساخت فقط جزئی از آن محسوب می شود؛

- دانش بازسازی در ایران، جوان است و نیاز به سرمایه گذاری و توسعه دارد. ضرورت مطالعه علمی و سیستمیک تجربیات اجرایی بازسازی پس از سوانح به عنوان یکی از رده کارهای مهم برای تولید و بسط دانش بومی در زمینه بازسازی است؛

- در هر کشور و حتی در هر منطقه، عوامل مؤثر در موفقیت بازسازی متفاوت از جاهای دیگر است. توصیه نسخه واحد برای مناطق مختلف حتی در مقیاس یک کشور کار ناصوابی است.

- در عین توجه به بلند بالا باید اذعان کرد که مقالات ارائه شده پاره ای از وجوه و مشکلات و نتیجه گیری های بازسازی را ارائه کردند که نه فقط در مناطق مختلف کشور، بلکه در کشورهای مختلف از جمله هند، بنگلادش، ترکیه، یمن و ایران شباهت چشمگیری را نشان می دهند که لازم است تا به این موارد توجه شود. از مشکلات رایج گزارش شده، می توان به موارد زیر اشاره کرد.

الف) جابه جایی مطالعه نشده مکان روستا در مقطع بازسازی؛

ب) ادغام اجباری چند سکونتگاه؛

ج) انطباق نداشتن خانه های بازسازی شده با نیازهای روزمره و عادات سکونت روستائیان؛

د) توهم مطلوبیت مقاومت سازی خانه از سوی مسئولان (شاخص دیدن وجه مقاومت سازی)؛

هـ) بی توجهی به امکان تعمیر و نگهداری بنا توسط ساکنان؛

و) پیش بینی امکان ساخت و ساز توسط مردم پس از ترک نیروهای خارجی بازسازی.

- در خصوص قابلیت و نقش مردم کشور، فاجعه زدگان، بنگاه های خیریه و دستگاه های دولتی در فرایند بازسازی می توان سناریوهای مختلفی اندیشید. ضرورتی ندارد که دولت به تنهایی متکفل کلیه امور باشد؛

- لازم است تا در زمینه ظرفیت های به کارگیری مصالح و فناوری بومی و بازیافت در فرایند بازسازی، پژوهش های فراوانی انجام شود. در این خصوص بعضی از کشورها گام های مؤثری برداشته اند؛

- به هویت مکانی و وابستگی فاجعه زدگان به محیط و مکان مألوف لازم است در فرایند بازسازی عنایت ویژه ای بشود؛

- مردم فاجعه زده و افراد بومی منبع بسیار ارزنده ای از اطلاعات و قابلیت های مدیریتی و اجرایی هستند که می تواند در فرایند بازسازی بسیار مفید و مؤثر واقع شود.

برای تحقق موارد فوق توصیه‌های زیر پیشنهاد می‌شود

- در بازسازی‌های آتی تا حد امکان نقش دستگاه‌های دولتی یا وابسته به آن به سمت مدیریت کلان و برنامه‌ریزی و تدوین ضوابط و دستورالعمل‌ها سوق داده شود و تا جای ممکن از مسائل اجرایی و کارگاهی فاصله بگیرند. واگذاری قسمت ممکن از بازسازی به مردم بومی و نهادها و ارگان‌های غیردولتی منطقه و بخش خصوصی می‌تواند در این خصوص مؤثر واقع شود؛

- ترویج فرهنگ جامع‌نگری در بازسازی و عنایت به ابعاد اقتصادی اجتماعی و فرهنگی آن علاوه بر وجه ساختمانی؛

- توسعه دانش بومی و همچنین انتقال دانش و تجربه سایر کشورها به طرق گوناگون از جمله ترجمه و تألیف و نشر در آن جامعه؛

- ارتقای دانش مدیران و کارشناس‌های بازسازی از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت.

مدیریت فناوری ساخت، سازه و مصالح

نتایج آنچه در قالب مدیریت فناوری ساخت، سازه و مصالح مورد بحث و بررسی قرار گرفت، به شرح زیر ارائه می‌شود.

- چالش‌های جدی در بهره‌گیری از مصالح نوین نسبت به مصالح سنتی یا برعکس

ورود مصالح، روش‌ها و سیستم‌های ساخت و ساز نوین و صنعتی به مناطق روستایی، علاوه بر مزایای خود، دارای معایبی نیز هست. به دلایل نبود استادکار ماهر، فقدان سیستم نظارتی فعال، هزینه فراوان مصالح و حمل و نقل آن، نبود امکانات و تجهیزات به‌ویژه در روستاهای دور افتاده و عدم تطابق سیستم‌های جدید به عوامل فرهنگی - اقلیمی، این دگرگونی‌ها لزوماً سازنده نبوده‌است. همچنین بیشتر این خانه‌ها در نظر روستائیان از مقبولیت برخوردار نبوده و در مواردی در زلزله‌های گذشته عملکرد مناسبی نیز نداشته‌اند. - روش‌های تحلیلی و مدلسازی عددی - کامپیوتری ساختمان‌های روستایی با مصالح بنایی برای ارزیابی آسیب‌پذیری لرزه‌ای

از آنجا که تعداد ساختمان‌های بنایی با بلوک‌های سیمانی در کشور زیاد است و این دیوارها به‌خصوص در برابر بارهای خارج صفحه مقاومت چندانی از خود بروز نمی‌دهند، بررسی میزان اثر بخشی روش‌های مختلف مقاوم‌سازی این دیوارها از اهمیت فراوانی برخوردار است. در این زمینه تأثیر روش‌های بهسازی لرزه‌ای مانند پر کردن سوراخ‌های بلوک‌های سیمانی با بتن درجا و عبور دادن مصالح پر مقاومت و شکل‌پذیر از آن توسط نرم‌افزارهای تحلیلی مدرن مورد بررسی قرار گرفته است. روش بارگذاری بار فزاینده بوده و دیوارهای مورد نظر در حالات مقاوم‌سازی شده و حالت موجود مورد ارزیابی قرار گرفتند.

- ارائه راهکارهای ساده، مؤثر و اجرایی مقاوم سازی لرزه‌ای ساختمان‌های موجود روستایی

حدود ۹۵٪ ساختمان‌های سنتی در ایران که بیش از ۲۰ میلیون جمعیت را در خود جای داده‌اند، هیچ مقاومتی در برابر بارهای جانبی نداشته و از این نظر در برابر زلزله بسیار آسیب پذیرند. با در نظرگیری این مسئله که در حال حاضر ساختمان‌های روستایی بسیاری در سرتاسر کشور وجود داشته و اکثریت قریب به اتفاق ساکنان این منازل، دارای بضاعت مالی اندکی هستند، مقاوم سازی این نوع ساختمان‌ها به جای مقاوم ساختن مجدد آن‌ها باید در اولویت قرار گیرد. واضح است که روش مقاوم سازی پیشنهادی باید ساده، قابل اجرا و اقتصادی باشد. براساس ضعف‌های مشاهده شده در زلزله‌های گذشته و نیز نتایج آزمایشگاهی، سیستم مقاوم سازی باید شرایطی را مهیا کند تا از ظرفیت برشی دیوارها استفاده شود؛ این مسئله با تأمین یکپارچگی دیوارها و جلوگیری از حرکت‌های غیرهمگون آن‌ها امکان پذیر خواهد بود. برای مثال به کارگیری میله‌های فولادی افقی که دیوارهای موازی را به یکدیگر پیوند می‌دهد، و نیز استفاده از المان‌های مشبک که فقط روی قسمتی از ارتفاع دیوار در سطح بیرونی قرار می‌گیرد، امکان پذیر است. به این ترتیب که با استفاده از میله‌های فولادی، عملکرد جعبه‌گونه سازه برآورده شده و شبکه‌ها از باز شدن ترک‌ها جلوگیری کرده و رفتار درون صفحه دیوارها را بهبود می‌بخشد.

- بهره‌گیری از تجربیات محققان و کارشناسان در احداث خانه‌های خشتی - بتایی امن در مناطق زلزله‌خیز

۴۰٪ جمعیت جهان در ساختمان‌های خشتی زندگی می‌کنند. تجربه زلزله‌های گذشته نشان داده است که در صورت عدم ارتقای رفتاری این سیستم ساختمانی، خانه‌های مزبور عملکرد ضعیفی خواهند داشت که سبب خسارات مالی و جانی زیادی خواهد شد. در زمینه مقاوم سازی خانه‌های خشتی دو روش مقاوم سازی مطرح موجود است؛ استفاده از نی و شبکه حصیری که مشکل آن نبود مقادیر کافی از این مصالح و نیز عدم کاربری آن برای ساختمان‌های موجود است. گزینه دوم استفاده از توری سیمی با روکش سیمانی است که از مشکلات آن می‌توان به گران بودن و ترد بودن مودهای خرابی سیستم اشاره کرد. به عنوان گزینه‌ای دیگر می‌توان از مش‌های پلیمری بهره برد. به این صورت که کلیه سطوح دیوارها از قسمت شالوده با این شبکه پوشیده شده و برای جلوگیری از آسیب دیدگی در برابر اشعه‌های ماورای بنفش آفتاب و نیز حفظ یکپارچگی شبکه، روی آن آستر گلی اجرا می‌شود. رویکرد عمومی نسبت به هرگونه تغییری از جمله مقاوم سازی یا مقاوم ساختن ساختمان‌ها، اغلب مقاومت و عدم قبول آن است. همچنین حافظه عمومی از تجربیات تلخ گذشته نیز کوتاه مدت بوده و اندکی پس از وقوع حادثه، به فراموشی سپرده می‌شود. از راه حل‌های مقابله با چنین معضلاتی می‌توان به آموزش عمومی از طریق روش‌های ساده و نیز تشویق مردم به ساختن خانه‌های خود و با کمک خود آن‌ها اشاره کرد.

- معرفی ایده‌ها و روش‌های ساخت ویژه مناطق روستایی در اقلیم‌های گوناگون

در شرایط فعلی اغلب ساختمان‌های روستایی برحسب علایق شخصی و بدون رعایت ضوابط و مقررات مشخصی در زمینه مصالح، سازه و معماری ساخته می‌شوند. با در نظرگیری عملکرد غیر قابل قبول ساختمان‌های روستایی در برابر زلزله‌های گذشته، لزوم تدوین معیارها و الگوهای طراحی و ساخت که به خوبی اجرایی بوده، نیازهای ساکنان این ساختمان‌ها را برآورده کند، احساس می‌شود. این الگوها باید به نحوی پیشنهاد شوند که در عین اصلاح، حفظ خصوصیات بومی، روش‌های ساخت محلی و تطابق مسکن با نیازهای معیشتی روستائیان، مسائلی مانند مقاومت در برابر زمین لرزه، ملزومات بهداشتی، مباحث زیست محیطی، استفاده بهینه از انرژی و غیره در طرح مسکن روستایی لحاظ شود. در قرن اخیر با رواج کاربرد فولاد بتن در صنعت ساختمان‌سازی و نزدیکی هرچه بیشتر شهرها و روستاها، مصالح و فناوری‌های جدید نیز به روستاها پیش از پیش وارد شده است؛ ولی استفاده بهینه از این مصالح محقق نشده است.

نظام حکمروایی روستایی

حکمروایی، به مفهوم فرایند تصمیم‌گیری و اجرای آن، مجموعه‌ای از ارزش‌ها، هنجارها، فرایندها و نهادها را دربر می‌گیرد که از طریق آن‌ها مدیریت توسعه جامعه، به طور رسمی و غیررسمی صورت می‌گیرد. حکمروایی، هم با مسئولیت حکومت و هم با تعهد شهروندان ارتباط دارد. از این رو، دولت و سایر ارکان جامعه را در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی شامل می‌شود. این مفهوم به منظور توجه به نقش روزافزون سایر بازیگران و بهره‌ورانی که علاوه بر دولت در رشد و توسعه جامعه نقش دارند؛ عمومیت یافته است. حکمروایی، نه فقط با تشکیلات دولتی و رسمی و همچنین نهادهای شهری و منطقه‌ای که به طور رسمی امور عمومی را اداره می‌کنند؛ ارتباط می‌یابد، بلکه فعالیت بسیاری از گروه‌های سیاسی و اجتماعی دیگر را دربر می‌گیرد. حکمروایی فراتر از حکومت و حاصل جمع روش‌های گوناگونی است که افراد، نهادها، بخش خصوصی و دولتی، امور مشترک خود را اداره می‌کنند. حکمروایی، فرایند مستمری است که از طریق آن منافع متعارض یا گوناگون می‌توانند با هم سازگار شوند و اقدام جمعی برای منفعت و مصلحت عمومی صورت بگیرد. حکمروایی روستایی، امروزه جایگاهی ویژه و پراهمیت در مباحث مرتبط با توسعه روستایی یافته است. دلیل نخست، ارتقای جایگاه بخش کشاورزی و جامعه روستایی در نظریه‌های اخیر توسعه است. در چند سال اخیر، چرخشی نوین در نظریه‌های توسعه رخ داده است. اینک علاوه بر لزوم سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و زیست محیطی برای انسانی کردن فرایند جهانی شدن و پایداری توسعه اجتماعات، بر ضرورت تمرکز بر بخش غفلت شده (کشاورزی به مفهوم عام آن) و به جریان توسعه آوردن فضای به حاشیه رانده (نواحی روستایی) تأکید ویژه می‌شود. از آنجا که سهم ماندگار و چشمگیری از فقرا در نواحی روستایی و با اتکا به

بخش کشاورزی زندگی می‌کنند و همچنین بیشترین سطح محیط زیست و کلیدی‌ترین خدمات اکولوژیک در محیط روستایی و در اختیار کشاورزان قرار دارد، نشانه رفتن فقر و محیط زیست به نگاهی دوباره به توسعه روستایی نیاز دارد. گزارش سالانه توسعه جهانی در سال ۲۰۰۸، عنوان «کشاورزی برای توسعه» را انتخاب کرده است. طی سی سال انتشار منظم این گزارش، انتخاب این عنوان، بی‌سابقه و رویکردی جدید است و برای نخستین بار کلیدی‌ترین پیام و شعار به کشاورزی اختصاص یافته است. دلیل دیگر توجه روزافزون محققان و سیاست‌گذاران توسعه به موضوع حکمروایی روستایی، عوامل و چالش‌های متعددی را دربر می‌گیرد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به افزایش فشار بر حکومت‌های محلی ناشی از گسترش وظایف بدون پشتیبانی لازم از آن‌ها، کاهش منابع دولتی و تقلیل کمک‌های حکومت مرکزی، ضرورت افزایش کارایی حکومت‌های محلی، چالش‌های قلمرویی و پیچیدگی روابط بین نهادهای اشاره کرد. روندها و رویکردهای اصلی حکمروایی روستایی در تجارب کشورهای مختلف به شرح زیر است.

الف) حرکت به سوی یکپارچگی در سیاست‌گذاری و مدیریت توسعه روستایی از طریق ایجاد پیوند و همکاری میان بخش‌های مختلف دولتی، خصوصی، عمومی و غیرانتفاعی و همچنین ایجاد پیوند و همکاری قلمرویی میان محدوده‌های سیاسی و اداری مختلف.

ب) گرایش به سوی افزایش اندازه و گسترش قلمرو (وسعت و جمعیت) و در عین حال، انتخابی بودن مراجع محلی به منظور افزایش کارایی و اثربخشی اداره امور.

ج) گسترش مشارکت افراد و نهادهای جامعه محلی از طریق به رسمیت شناختن نظرات و دیدگاه‌های آنان در ترسیم چشم‌اندازهای مشترک توسعه و همچنین استقبال از ابتکارات و نوآوری‌های محلی.

د) چشم‌پوشی از سیاست‌ها و نهادهای صرفاً روستایی و گرایش به سوی اقدامات و ابتکارات منطقه‌ای که نواحی شهری و روستایی را به طور توأم دربر بگیرد، برای کاهش نابرابری‌ها و ایجاد هم‌افزایی روستا-شهری. ه) تکیه بر منابع محلی و منطقه‌ای توسعه روستایی از طریق شناسایی و تبدیل مزیت‌های نسبی به مزیت‌های رقابتی، ظرفیت‌سازی و تقویت صلاحیت مدیران محلی منتخب و بسیج سرمایه‌های محلی.

- تأسیس شوراهای روستایی و دهیاری‌ها از اواخر دهه ۱۳۷۰، نقطه عطف مهمی در نحوه اداره امور سکونتگاه‌های روستایی کشور محسوب می‌شود؛ زیرا نهاد جدیدی برای مدیریت روستایی کشور ایجاد شده است که با توجه به منابع و امکانات در اختیار، می‌تواند نقشی مهم در توسعه روستایی ایفا کند. در حال حاضر براساس جدیدترین آمار سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، ۲۱۶۸۱ مجوز برای دهیاری‌ها در سطح روستاها صادر شده است. براساس آمار وزارت کشور ۱۰۴۷۰۹ نفر عضو شورای اسلامی نیز در مناطق مختلف روستایی کشور مشغول به اداره امور روستاها هستند، اما بررسی و ارزیابی آثار مثبت و منفی سیاست تشکیل شوراها و ایجاد دهیاری‌ها در کلیه روستاهای کشور موضوعی ضروری است؛ زیرا از یک سو محدود تحقیقات

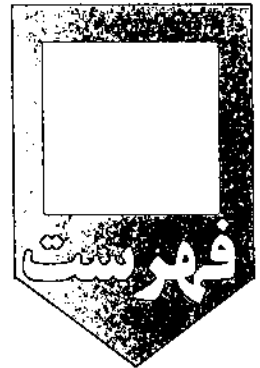

صورت گرفته در کشور حاکی از نقش مثبت آن‌ها در گسترش مشارکت روستائیان برای اداره امور محلی است و از سوی دیگر اندازه حکومت محلی، موضوعی جدی و چالش برانگیز در زمینه کارایی و اثربخشی آن در توسعه است. اندازه کوچک حکومت‌های محلی، ارائه مطلوب برخی از خدمات را ناممکن می‌کند. همچنین عدم امکان استفاده از صرفه‌جویی حاصل از مقیاس و دشواری برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی و تأمین مالی پروژه‌های بزرگ وجود دارد، ضمن اینکه گرایش جهانی به سمت افزایش اندازه و یکپارچگی بیشتر حکومت‌های محلی است. نکته مهم در این زمینه، تشخیص حدود وظایف و اختیارات به تناسب توان و ظرفیت نهادهای محلی است.

شورای علمی

اولین کنفرانس بین‌المللی سکونتگاه‌های روستایی

www.ketab.ir

- ۱ بررسی کالبدی معماری پلکانی روستاهای غرب ایران
محمد آزاد احمدی
- ۲ تأثیر رودخانه بر معماری روستاهای حاشیه ابهر رود
یداله احمدی دیسفانی، عقیل امامقلی
- ۳ سکونتگاه پایدار با نگاهی به طبیعت (نمونه موردی: روستای رویین، اسفراین)
مصطفی ارغیانی، پورمند قربانی
- ۴ حسابدگری در استفاده بهینه از فضا در معماری بومی روستای ابیانه
امین‌اله اریس
- ۵ تحلیل روند پراکندگی فضایی سکونتگاه‌های روستایی از نظر جمعیت در ایران
امید امیدی شاه‌آباد
- ۶ بازشناسی الگوهای پایدار نهفته در مسکن و بافت کهن اقلیم گرم و خشک (نمونه موردی: انارک)
ملیکا امیرزاده
- ۷ معماری صخره‌ای روستای میمند، سکونتگاهی منطبق با کالبدهای طبیعی
آرین امیرخانی، هدا افشاری
- ۸ روند تبدیل روستاها به شهر با تأکید بر تحول کالبدی - فضایی (نمونه موردی: روستا - شهر دابودشت
شهرستان آمل)
محبوبه امین مقدم
- ۹ برخی جلوه‌های فرهنگی در معماری سنتی جلگه گیلان
مانده بن، مزگان تراب احمدی
- ۱۰ نقش جدایی‌گزینی اجتماعی در بافت کالبدی روستاها
اسماعیل جعفری، فرهاد عزیزپور

- ۱۱ نقش جاذبه‌های طبیعی در تحول مسکن روستایی (نمونه موردی؛ دهستان طرقيه، مشهد) ۲۰۵
محمد مهدی جهانی ثانی، فاطمه نوعی
- ۱۲ تحولات مکانی - فضایی سکونتگاه‌های روستایی حریم کلان‌شهر تهران با تأکید بر مجموعه رودبار قصران ۲۲۳
صدیقه حسینی حاصل
- ۱۳ رویکردی بر مسائل زیست محیطی سکونتگاه‌های روستایی ۲۴۳
مریم حق‌پناه، مرجان دهقانی
- ۱۴ امکان‌سنجی استفاده از فرش به عنوان پیمون در ساختمان‌سازی روستایی ۲۵۷
محمد حق‌شناس، محمدعلی تربیت‌جو
- ۱۵ هشت هزار سال تحول مکانی و کارکردی روستاها از دیدگاه باستان‌شناسی (نمونه موردی؛ شهرستان ساوه) ۲۶۹
پوریا حدیث، حسن مرادی
- ۱۶ زیبایی‌شناسی اکولوژیک در سکونتگاه‌های روستایی پایدار ۲۹۵
الهه رحمانی، سیه نورایی
- ۱۷ برنامه‌ریزی روستایی با رویکرد توسعه پایدار روستایی (نمونه موردی؛ روستای قهرود، شهرستان کاشان) ۳۱۳
محسن سرتیپی‌پور، نیکو مدق‌الچی
- ۱۸ ارزیابی مکانی - فضایی رویکردهای توسعه و تحول سکونتگاه‌های روستایی ۳۳۵
عباس سعیدی
- ۱۹ مسکن پایدار در سکونتگاه‌های روستایی مناطق گرم و خشک و بیابانی (نمونه موردی؛ خور و بیابانک) ۳۵۱
محمد سلمانی، مهدی رمضان‌زاده، مرضیه آخوندی
- ۲۰ موانع شکل‌گیری پیوندهای روستایی - شهری در راستای توسعه روستایی (نمونه موردی؛ بخش مرکزی شهرستان بروجرد) ۳۷۳
مریم شریف‌زاده
- ۲۱ نقش سیاست‌های تمرکزگرایانه سکونتگاهی در تحولات کشاورزی روستاهای پیرامون کلان‌شهر تهران (نمونه موردی؛ روستاهای رباط‌کریم) ۳۹۷
ناصر شفیمی‌ثابت، عباس سعیدی
- ۲۲ تأثیر نوع نگاه معمار در مداخلات روستایی (بازخوانی نگاه حسن فتحی به نوسازی و بهسازی مسکن روستایی) ۴۲۳
رضا شکوری
- ۲۳ بررسی کیفیت حسی - زیباشناختی در منظر روستاهای کنگ و ایبانه ۴۳۵
آزاده شمسی
- ۲۴ بازپردازی نقش آموزش‌های ترویجی در بهسازی بافت و مقاوم‌سازی سکونتگاه‌های روستایی ۴۵۱
اسماعیل شهبازی

- ۴۷۵ حفاظت از میراث ناملموس راهکار طراحی کالبد روستا
رضا سیروس صبری
- ۴۸۵ ساماندهی و ساختار مکانی - فضایی سکونتگاه‌های روستایی منطقه کمیجان
مهدی عربی
- ۵۰۹ تحول روابط شهری - روستایی و بازتاب آن در بافت کالبدی روستاها
فرهاد عزیزپور
- ۵۳۳ روند تحول ساخت و ساز مسکن روستایی با تأکید بر نقش عوامل جغرافیایی (نمونه موردی: منطقه سوادکوه)
لیلا غفوری، حیدر لطفی، صبا موسوی
- ۵۵۳ بررسی آثار نگرش فیزیکی طرح‌های هادی روستایی بر ابعاد فضایی سکونتگاه‌های روستایی (نمونه موردی: روستاهای شهرستان دماوند)
افدس فتاحی، جواد فتح‌اللهی
- ۵۷۱ تغییرات شهری - روستایی در حومه کلان‌شهرها
شیرین فرهاد
- ۵۸۹ نظام سنتی سکونتگاه‌های روستایی و شناخت فرصت‌ها - تهدیدها برای نیل به توسعه پایدار
عارفه کرمی‌پور
- ۶۰۳ معماری بومی سکونتگاه‌های ثابت و موقت جنوب زاگرس
رضا گرشاسبی
- ۶۱۵ نگاهی به معماری سنتی روستایی سیستان و بلوچستان
فرهود گل‌محمدی، محمدکریم معتمد
- ۶۳۵ تحلیلی بر مسکن جدید و قدیم روستایی
امین ماهان، احمد نصیری
- ۶۵۹ تأثیر فرم مسکن بر روح فضا در سکونتگاه‌های طبیعی ساخت بشر
مهدی ماهان، ساناز کاشی‌زاده
- ۶۷۵ طراحی امروزی در روستاها؛ سیطره حجم محوری و فرااموشی ارزش‌های فضای باز در سنت سکونت روستایی
عباس مسعودی
- ۶۹۱ مشق معماری روستایی (استفاده از ظرفیت‌های معماری روستایی در طراحی فضاهای آموزشی)
سمیه مسعودی همت‌آبادی، حسین مهدوی‌پور
- ۷۱۵ جایگاه مشارکت در سیاست‌های مسکن روستایی (نمونه موردی: روستای اسلامیه)
محمدیاسر موسی‌پور، علی‌اکبر کوششگران، عباس مهری، علی محمدی، پندرام میرزایی
- ۷۳۵ نگرشی بر سبک معماری روستای گردشگری وفی
روح‌الله ندری، مهدی بهراد

- ۷۴۵ ۴۰ علل و پیامدهای ساخت و سازهای غیر مجاز در نواحی روستایی حوزه استحفاظی شمال شهر تهران (نمونه موردی؛ روستای سولقان)
محمد نگهبان مروی
- ۷۶۱ ۴۱ خانه‌های اشتراکی پیامد قلعه‌نشینی (نمونه موردی؛ قلعه - روستای مورچه خورت)
مریم نورعلیزاده، مریم‌ناز نیک‌سرشت
- ۷۸۹ ۴۲ تنوع فضاهای باز در بافت‌های روستایی کشور
سعید نوروزیان ملکی، محمود رضایی

www.ketab.ir